

Posudek na diplomovou práci *Markéty Rendlové*

Materialistická hodnotová orientace a kvalita života.

Praha, FF UK 2006, 84 stran.

Autorka se v práci věnuje rozboru tří klíčových koncepcí materialismu – R. F. Ingleharta, R. W. Belka a M. L. Richinsové. Při rozboru všech tří koncepcí zvolila stejnou strukturu postupu – nejprve objasňuje teoretická východiska autora, pak seznamuje se způsobem měření tohoto konstruktů a poté se věnuje hlavním zjištěním. Ukazuje, že jsou všechny tři koncepce – i když každá trošku jinak – vnitřně spojeny s kladením některých zásadních otázek, zejména s otázkou hodnotného, dobrého, či kvalitního života.

Ronald F. Inglehart je světoznámým autorem pojmu “tichá revoluce”, jímž označil rozdíly v preferencích hodnot, které zjistil mezi kohortami (“generacemi”) v některých evropských zemích po 2. světové válce. K vysvětlení těchto zjištění předložil hypotézy nedostatku a socializace. Podle tohoto autora je ekonomický vývoj společnosti následován změnou hodnot – od materialistických k tzv. postmaterialistickým. Jako materialistu chápe Inglehart jedince, kterému leží na srdci udržování řádu v zemi, silná a obranyschopná armáda, dosažení vysokého ekonomického růstu, boj proti růstu cen atp. Protože materialistické hodnoty jsou *de facto* současně hodnotami autoritářskými, chápe Inglehart přechod k postmaterialistickým hodnotám současně jako opouštění totalitních autoritářských systémů a přechod k demokracii. Samotná demokracie je pak jedním z faktorů, které příznivě ovlivňují kvalitu života.

Na rozdíl od Ingleharta jsou ostatní dva autoři známi pouze užšímu okruhu analytiků soudobé konzumní společnosti. Russell W. Belk je psychoanalyticky orientovaným autorem, který – podobně jako například E. Fromm – předpokládá, že vývoj k sekularizaci a hledání štěstí prostřednictvím hromadění materiálních statků vede ke vzniku historicky nového člověka, kterého označuje jako člověka materialistického. Belk jako první nezůstal pouze u spekulací, ale vyvinul nástroj k měření materialismu jako syndromu osobnostních rysů, jimiž jsou vlastnické sklony, nešlechtnost, závistivost a tangibilizace. Ve výzkumech, o nichž autorka v práci referuje, ukázal, že tyto rysy korelují negativně se spokojeností se životem. Současně demonstruje – na příkladu Turecka –, že v ekonomicky méně vyvinutých zemích jsou lidé více materialističtí než v zemích ekonomicky vyspělejších. V těchto dvou ohledech jsou tedy jeho data v souladu se zjištěními Ingleharta. Jde ozvláštní případ konvergence, neboť jde o

dvě značně odlišná pojetí materialismu. Mezi zjištěními těchto autorů však existují i zásadní rozdíly. Například na rozdíl od Ingleharta nepředpokládá Belk, že každá následující generace bude méně materialistická než generace předchozí, ale že přesně naopak nejstarší generace budou méně materialistické než generace mladší. Tyto hypotézy rovněž dokládá data.

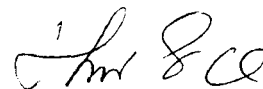
Třetím autorem – či autorkou – je Marsha L. Richinsová. Richinsová rovněž chápe materialismus jako hledání štěstí prostřednictvím hromadění materiálních statků, na rozdíl od Belka však dospívá k závěru, že materialismus je hodnotovou orientací, nikoliv osobnostním rysem. V návaznosti na teoretické koncepce hodnot M. Rokeache a S. H. Schwartze vypracovala pojetí (a nástroj měření) materialismu jako hodnoty, která hraje klíčovou roli v hierarchii hodnot jedince, a která je spojena s očekáváním, že materiální statky přinesou jedinci štěstí, a s tendencí posuzovat svoji vlastní cenu i cenu ostatních podle míry naakumulovaného majetku. Rovněž tato autorka dospívá ke zjištění negativního vlivu materialismu na kvalitu života. Navíc ukazuje, že se moderní producenti prostřednictvím reklam snaží u konsumentů tuto hodnotovou orientaci vytvářet a posilovat.

Práce je promyšleným výběrem z prací těchto tří autorů. Po obsahové i stylistické stránce je sepsána velmi dobře. Díky bohatosti materiálu a překladu všech důležitých nástrojů měření materialismu navíc jistě dobře poslouží řadě zájemců z řad studentů i učitelů.

Podnět pro diskusi: Čím si autorka vysvětluje nesoulad ve zjištěních Ingleharta a Belka (které mimochodem potvrdila v některých svých výzkumech i Richinsová), který se týká mezigeneračních rozdílů v materialismu?

Vcelku pokládám práci za velmi zdařilou a

doporučuji ji k obhajobě.

Dr. Karel Hnilica.
katedra teorie kultury FF UK